

Ідилічний простір рустикального дискурсу в прозі Івана Семеновича Нечуя-Левицького

Т. В. Лопушан

Уманський державний педагогічний університет

Corresponding author. E-mail: voitrom@ukr.net

Стаття присвячена дослідженню особливостей побутування рустикального дискурсу в творчості Івана Семеновича Нечуя-Левицького в контексті розвитку селянської тематики і проблематики в українській літературі другої половини XIX – початку XX століття. Специфічні риси становлення та трансформації авторського підходу до творення рустикального дискурсу аналізуються на основі художніх та публіцистичних текстів письменника, в яких особливо виразно артикульована заявлена проблема.

Художні тексти І. С. Нечуя-Левицького засвідчують прагнення письменника до пошуку ідилічного українського світу, який замальовується ним як «ідилічна» селянська минувшина, у зображенні якої головними елементами у плані змістовому та формальному є тяглість традиції, етнографізм, фольклорна поетика, ідеї утопічного соціалізму, індивідуалізму та анархізму, як способу самоорганізації українського громадського життя.

Ключові слова: Нечуй-Левицький, дискурс, рустикальний, селянство, традиція, ідилія, національний.

Вступ. Рустикалізація українського літературного дискурсу XIX століття в першу чергу пов'язана з активним процесом модерного націєтворення, що розпочався в цей час по всій Європі, особливо коли мова йде про становлення нових колонізованих націй, які входили до складу різних імперій. Втрата Україною номінальних залишків політичної самостійності, призвела до трагічного занепаду українського літературного життя у добу класицизму. Відбулося своєрідне «вимивання» інтелектуального прошарку українського суспільства з сфери тяжіння національної культури та інкорпорація її представників у царину культури загальноімперської. Вже в першій половині XIX століття в українському літературному дискурсі починає активно формуватися уявлення про рустикальність українського життя, культури і літератури. Уявлення про українство в текстах вітчизняних та іноземних письменників починає набувати характеру зображення ідилічного буття загубленого в часі і просторі етносу.

Рустикальний дискурс, починаючи з античних часів, нерозривно пов'язаний з уявленнями про ідилічність селянського буття, що стали у формальному плані втілюватися у вигляді ідилій як жанрового різновиду поетичних текстів, що набули особливо широкого розповсюдження в літературі доби бароко. В українській літературі XIX ст. жанр ідилії не набув широкого вжитку, але елементи ідилії виразно простежуються в текстах багатьох письменників, зокрема в творчості І. С. Нечуя-Левицького. Протягом досить тривалого часу постать І. С. Нечуя-Левицького в літературознавчих розвідках ідентифікувалася як хрестоматійного автора, чия творчість нерозривно пов'язана з народною, насамперед селянською стихією, оскільки багато його текстів, присвячених історичній проблематиці, питанням становлення української національної свідомої інтелігенції тощо, залишалися не те щоб забороненими, але небажаними для популяризації.

Наукова новизна дослідження. Проблема впливу на проблематику та стилістику творів І. С. Нечуя-Левицького рустикального дискурсу, загалом домінуючого в українській літературі XIX століття становить цікаве і перспективне поле для досліджень. Ми використовуємо у своєму дослідженні термін «рустикальний», а не селянський свідомо, намагаючись вивести його поза межі досить широко розповсюдженої в літературознавчих працях опозиції «місто – село». Йдеться про своєрідність селянського світогляду і культури в цілому, її автентичність й архаїчність, та опозиційність культурі «офіційній», визнаній мірилом модерної цивілізованості в сформованій новою індустріальною епохою новій системі морально-етичних і культурних координат.

Короткий огляд публікацій по темі. Творчість І. С. Нечуя-Левицького українським літературознавством практично однозначно трактується як зразок етнографічно-реалістичного напрямку з властивим йому домінуванням селянської тематики. Вона викликала інтерес у сучасників, а пізніше, вже по смерті письменника з'явилися спеціальні дослідження, найбільш детальним з яких є розвідка С.Єфремова «Іван Нечуй-Левицький» (1924). Втім, після почасті компліментарної, а почасті досить гострої Єфремівської розвідки 1924 року інтерес до вивчення творчості письменника був дещо знижений, оскільки він не вписувався в сталінську епоху повальної індустріалізації та активного творення нової радянської людини ані тематикою, ані ідейною спрямованістю своїх творів. Лише в 60-х роках було видано друком чотиритомне видання творів Нечуя-Левицького з передмовою О. Білецького. Водночас його творча постать стала об'єктом наукових студій М. Походзіла [13], В. Омельченка [12], Є. Крутікової [8], Р. Іванченка [7], Р. Міщука [9]. У всіх цих дослідженнях власне продовжується задана С. Єфремовим тенденція аналізу текстів письменника, як співця підневільного

українського селянства, а добір аналізованих творів є досить тенденційний. Інші аспекти творчості письменника або не стають об'єктом наукової обсервації, або представлені вкрай обмежено.

Більш глибокими спробами дослідження творчості письменника можна вважати захищену 1972 р. докторську дисертацію «Літературно-естетичні погляди і творча практика І.С.Нечуя-Левицького» М.Тараненка та його посібник «І.С.Нечуй-Левицький. Семінарії» [15]. В 90-х увага дослідників головним чином була зосереджена на поверненні до активного читацького і наукового вжитку історичних творів письменника та дослідженні його націєтворчих ідей. Зокрема цій проблемі присвячені нариси Б.Червака «Образ гетьмана Івана Виговського в українській літературі» [16] та І.Приходько «Українська ідея у творчості І.Нечуя-Левицького» [14], дисертація О.Поді «Проблема трансформації історичної правди у творчості І.С.Нечуя-Левицького» (2000). Широкого розголосу в наукових колах здобула розвідка представниці феміністичної школи в українському літературознавстві пострадянського часу Н.Зборовської «Український світ Нечуя-Левицького: гендерний підхід» [6]. Проте нас цікавлять насамперед особливості вияву ідилічних елементів як складових домінуючого в українській літературі ХІХ століття рустикального дискурсу в творчості І.С.Нечуя-Левицького, що і стало **предметом** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження нами обрано широко відомі повісті та оповідання І. С. Нечуя-Левицького «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Бурлачка», «Старосвітські батюшки і матушки», «Дві московки», «Баба Параска та баба Палажка», а також публіцистичні тексти письменника.

Результати і їх обговорення. У 90-х роках ХІХ століття творчість І. С. Нечуя-Левицького стає яскравим і цілком довершеним виявом рустикальної тенденції, що сформувалася на основі ідей російського народовства, забарвлених тяжінням до культурництва та національного самоозначення як окремішньої одиниці на противагу імперським асиміляційним прагненням. У плані культурному, задекларований в публіцистиці та художньо втілений в повістях та оповіданнях позиція І. С. Нечуя-Левицького рустикальний дискурс неминуче вступив у суперечність з дискурсом модернізму, що виявилось в доконечно нереалізованій, але явній літературній дискусії між українськими традиціоналістами і модерністами на межі ХІХ-ХХ століть.

Не випадково в одній з перших студій, присвячених творчості письменника, С.Єфремов, який хоча й не був прихильником модерністичних поглядів на культуру, зауважує: «Сільська стріха була тоді єдиним пристановищем української, не скажу ідеї, швидше стихії, потенціальної можливості, що лиш за відповідних обставин, часто од випадкового штовхана, розгорталась і доростала до ідеї. З-під тієї стріхи й виходили переважною масою наші письменники» [5; 397]. Ця розлога цитата дає досить цілісне уявлення про складну ситуацію щодо можливостей культурного розвитку колонізованого українства після кількох десятиліть категоричного заперечення і невизнання самого факту його існування як окремішньої національної одиниці і, відповідно, щодо сфери вжитку української літератури як виключно явища вторинного, провінційного. Втім й українське письменство часто зводило коло своїх інтересів до використання фольклорних мотивів, побутописання та замилювання українською екзотикою. Таку позицію декларував І.С.Нечуй-Левицький у своїх публіцистичних текстах, зокрема у статті «Сьогочасне літературне прямування» (1878). Його явна «проселянськість» не викликає сумніву, оскільки навряд чи зумів хтось інший з українських письменників створити цілу галерею таких виразних характеристичних образів селян та селянок, яка пізніше стала, до певної міри, джерелом творення численних кітчевих персонажів в пізню радянську та пострадянську добу. Однак вже на час написання автором художніх текстів, зображуваний ним селянський простір позначений певною двоїстістю. З одного боку І.С.Нечуй-Левицький намагається творити образ особливого селянського раю, яким за його переконанням має бути Україна, але на відміну від українських поетів-романтиків харківської школи, Г.Квітки-Основ'яненка, представників українських шкіл в польській та російській літературах ХІХ століття, його ідеальний селянський світ знаходиться в минулому, в царині міфологічній, його існування засвідчене спогадами про старовину, героїчну минувшину, що незворотно припинила своє існування в часі реальному. Вдаючись до бахтінської класифікації [2] ідилічного простору художнього тексту, який на основі дослідження особливостей «сублімації ідилії» у Ж.-Ж.Руссо, «повернення ідилії» у Л.Толстого та «краху ідилії» у Флобера констатує, що у російському романі ХІХ століття «людина з народу <...> дуже часто ідилічного походження», а межі цього явища виявляються з запізненням, порівняно з літературами європейськими, можемо зауважити, що герої І.С.Нечуя-Левицького цілком у неї вписуються. Цікаво, що у ранніх текстах автора явно проступає прагнення письменника до реконструювання, відновлення ідилічного селянського світу («Дві московки», «Баба Параска та баба Палажка», «Бурлачка») або ж пошуки його на чужині («Микола Джеря»), а у більш пізніх відчувається усвідомлення «краху

ідилії», неможливості повернення до неї через формування нових суспільних та економічних реалій життя.

Важливим елементом творення ідилічного простору є пейзажі, які автор часто використовує в експозиції творів. Описи природи, створені письменником надзвичайно яскраві, у них домінує велемовність і широке використання народнопоетичних образів. Загалом природа слугує не лише розкішним тлом, але й втіленням дикого, буйного і квітучого світу, що заворує своєю первісністю і щедрістю барв. Рельєф описуваної автором місцевості зазвичай відзначається значною складчастістю, закритістю, складністю для споглядання. Неодмінним його атрибутом є високі горби, які письменник називає горами («Дрібні та круті гори од самої Росі йдуть ніби крутими хвилями» [11; II; 6]; «Яр в'ється гадюкою між крутими горами, між зеленими терасами [11; II; 153]»; «Висока гора спускалась покатою і обірвалась над самою Россю високими, рівними як стіни, кам'яними скелями і проваллями. Глибоке провалля розійшлося вгору рукавами далеко на всі боки, повиставляло проти сонця свої жовті глинясті боки. [11; I; 79]»). Горбиста місцевість подекуди вкрита густими лісами, та садами, описуючи які, письменник підкреслює їхню слабку окультуреність, первозданну архаїчну красу, якої, здається, не торкалася рука людини. Всі описувані в текстах рослини і дикі, і садові, відзначаються в описах І.С.Нечуя-Левицького виключною розвинутістю та довговічністю: «По крутих горах, по глибоких долинах подекуди зеленіють дубові та грабові старі ліси. Усі села суспільні ніби залиті старими садками. Їдеш селами, наче густими лісами: по обидва боки улиць скрізь стоять садки, неначе зелені стіни. Здорові черешні та груші зовсім закривають білі хати. Село Керелівка, де жив і бідував Тарас Шевченко, все потонуло в старих садках, неначе в здоровому лісі. [11; II; 6]». Таким чином автор творить образ місцевості, що тяжіє до біблійного райського саду, ідилічного простору, де людина щаслива з божої ласки і від неї не вимагається докладати зусиль для творення впорядкованого «окультуреного» життєвого простору, водночас відчувається ремінісценція до знакової для рустикального дискурсу в українській літературі поезії Т.Шевченка «Садок вишневий біля хати...». Не випадково часто апофеозом краси у Нечуя-Левицького є картина розквітлого весняного саду. Цей огорожений стінами садків український простір надзвичайно герметичний і самодостатній, але водночас вразливий до зовнішніх впливів.

У ранніх оповіданнях і повістях І.С.Нечуя-Левицького ідилічний простір селянського буття протиставляється імперському, що стає джерелом неминучого його руйнування. Причиною занепаду цього світу стає рекрутчина («Дві московки»), панщина («Микола Джеря»), промислове виробництво («Бурлачка», «Микола Джеря»).

Для творення образу національного буття письменник часто вдається до описів народних обрядів, звичаїв, традицій, побутописання, що стало підставою для визначення його індивідуальному авторському стилю як етнографічного реалізму. Письменник підкреслює властивий селянству особливий архаїчний спосіб позачасового життя-орядодійства, міцно закоріненого в потребу дотримання природних життєвих ритмів землеробства, коли для успішності виживання в природному середовищі на перший план виходить необхідність дотримання обряду, ритуалу. Їх неухильне дотримання є запорукою існування селянського соціуму. Наприклад, старий Джеря витрачає останні припаси і кошти, навіть закладає кожуха, щоб справити весілля синові, оскільки в очах селян сам лише церковний обряд не є підставою для того, щоб вважати шлюб цілком законним без виконання пов'язаних з ним ритуалів родючості і плідності.

Тексти рясніють описами довгих застіль, багато декорованих народних строїв, які супроводжують найважливіші моменти життя персонажів. Натомість існування бурлак і бурлачок, що маргіналізуються, втрачаючи зв'язок зі своїм соціумом, позначене неповнотою існування (відсутність родини, хати, запевненого соціального становища) через їхню одірваність від вироблених століттями канонів. Цікаво, що в повісті «Старосвітські батюшки і матушки» старе священство також намагається не відступати від народних звичаїв. Зокрема, після смерті первістка Мосаковські беруть за кумів до своєї дитини старця Шмида і вбогу сусідку, що, за народними уявленнями, має забезпечити благополуччя майбутніх нащадків. Після пологів вони спочатку збирають сільських молодичь, для виконання традиційних обрядів і святкують родини, а лише за тиждень – хрестини. Власне, І.С.Нечуй-Левицький показує, що отець Мосаковський відрізняється від своїх прихожан лише вмінням читати святе письмо, проте освіту він отримав домашню, неофіційну. Його на посаду священника обирає громада для виконання своїх ритуальних потреб, які в умовах українського двовір'я часто переплітаються з язичницькою архаїкою, а сам панотець посідає функцію жерця-посередника, якого утримує громада. Подальша централізація церковної влади внаслідок проведених в 60-70 рр. реформ стає згубною для цих відносин. Зокрема, отець Харитін помирає від завданої йому

ганьби після архієрейської інспекції, яка замальовується письменником як святотатство, наруга над звичаями громади.

Особливо виразно момент «втраченої ідилії» простежується в найвідомішій хрестоматійній повісті І.С.Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Радянським літературознавством сформовано ставлення до цього тексту як гумористичного, однак за комічними сценами жіночої «хатньої війни» розгортається трагедія рустикального ідилічного світу. На нашу думку, втіленням її є образ старого Джері, котрий намагається стримати наступ нових реалій і утримати життя своєї родини в традиційному руслі. Але вже в експозиції твору спостерігається руйнування ідилічних родинних відносин. Прозаїк змальовує в твору як сини виявляють непокору і відмовляються працювати даремно задля громадського добра, невістки, хоч і різними методами, але рішуче опираються спробам перетворити їх на дармову робочу силу, а далі родина атомізується, і архаїчне напучування батька щодо того, що «в гурті все-таки краще жити», «в гурті каша їсться, а гуца дітей не розгонить», натикається на одноосібну логіку старшого сина: «Буду плакати на себе, а не на вас» [11; II; 198]. Єдиним способом повернення втраченого ідилічного простору стає для Кайдаша алкогольне забуття. Його гарячкові візії письменник щедро насичує образами народної демонології, переносючи в позачасовий ідилічний простір, що несвідомі мандри в якому врешті стають причиною його смерті. Замість виконання канонів ритуальної батьківської влади розв'язанням подальших конфліктів у родині починає опікуватися державна інституція – волость, до якої апелюють члени родини, а отже звичаєве право поступається новому, інституційному.

Традиційна національна культура свідомо протиставляється І.С.Нечуєм-Левицьким імперській космополітичній, носіями якої є представники іншого світу: пани, державні чиновники, старше духовенство. З цього приводу влучно резюмує А.Еткінд [4], заявляючи, що «Людина з Народу» зазвичай протиставляється «Людині Культури», оскільки перша закорінена у своєму часі і космополітична, тоді як друга наділена надісторичними, проте національними рисами.

Висновки. Таким чином, в аналізованих у дослідженні творах І.С.Нечуй-Левицький творить цілісну картину руйнування і занепаду ідилічного національного українського селянського простору під навалом нового індустріального суспільства. Перебуваючи в контексті рустикального дискурсу, письменник протиставляє внутрішній національний український мікрокосмос, заснований на народному ритуалі і традиції зовнішнім інституційним державним впливам, визнаючи за ним моральні переваги, але усвідомлюючи його неспроможність протистояти модернізуючим культурним викликам нової індустріальної епохи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амбіцька, А. Архетипи розп'ятого Бога і хресної дороги в повісті І. Нечуя-Левицького «Микола Джеря» / А. Амбіцька // «Іван Нечуй-Левицький : постать і творчість». Черкаси, 2008. С. 290-301.
2. Бахтин, М. М. Форми времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике. // М. М.Бахтин Вопросы литературы и эстетики. М.: Худож. лит., 1975. С. 234-407.
3. Власенко, В. О. Художня майстерність І. С. Нечуя-Левицького / В. О. Власенко. Київ : Радянська школа, 1969. 184 с.
4. Еткінд, А. Внутренняя колонизация. Имперский опыт России / Александр Эткинд; авториз. пер. с англ. В.Макарова. 2-е изд. М.: Новое литературное обозрение, 2013. 448 с.
5. Єфремов, Сергій. Вибране: Статті. Наукові розвідки. Монографії / Сергій Єфремов, Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України; Накладом Елеонора Степанівна Соловей. Київ: Наукова думка, 2002. 760 с.
6. Зборовська, Н. Український світ у творчості Нечуя-Левицького: гендерний підхід / Н.Зборовська // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях ліцеях та колегіумах. 2000. N 5. С. 54-66.
7. Іванченко Р. Г. Іван Нечуй-Левицький : Нарис життя і творчості / Р. Г. Іванченко. К. : Дніпро, 1980. 147 с.
8. Крутікова, Н. Є. Творчість І. С. Нечуя-Левицького : Статті та матеріали / Н. Є. Крутікова. К. : Наукова думка, 1961. 248 с.
9. Мішук, Р. С. Співець душі народної. До 150-річчя від дня народження І. С. Нечуя-Левицького / Р. С. Мішук. К. : Тов. «Знання» УРСР, 1987. 49 с.
10. Нечуй-Левицький, І. С. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології / І. С. Нечуй-Левицький. Київ : Обереги, 2003. 143 с.
11. Нечуй-Левицький, І. С. Твори : в 2 т. Т. 1 : Повісті та оповідання. П'єса / І. С. Нечуй-Левицький ; [упорядкув. і прим. В. Я. Пипченко ; ред. В. А. Зіпа]. Київ : Наукова думка, 1985. 640 с.; Т. 2 : Повісті та оповідання / І. С. Нечуй-Левицький ; [упорядкув. і прим. Н. О. Вишневецької ; ред. Н. Є. Крутікова]. Київ : Наукова думка, 1986. 638 с.
12. Омельченко, В. І. Живописець слова. До 130-річчя від дня народження І. С. Нечуя-Левицького / В. І. Омельченко. К. : Тов. «Знання» УРСР, 1968. 48 с.
13. Походзіло, М. У. Іван Нечуй-Левицький : Літературний портрет / М. У. Походзіло; 2.вид. перероб. і доп. К. : Дніпро, 1966. 128 с.

14. Приходько, І. Ф.. Українська ідея утворчості І.Нечуй-Левицького / І. Ф. Приходько . – Львів : Каменяр, 1998. – 70 с.
15. Тараненко, Микола Афанасович. І. С. Нечуй-Левицький: семінарій / М. А.Тараненко ; за ред.: Н. Й. Жук . Київ : Вища школа, 1984 . 183 с.
16. Червак, Б.Образ гетьмана Виговського в українській літературі / Б. Червак; [Ред. Іванишин В.]. Дрогобич : Відродження, Б. р. 70 с.

REFERENCES

1. Ambitska, A. Archetypes of the crucified God and the crossroad in I.Nechui-Levytskyi`s story «Mykola Dzheria» /A. Ambitska // «Ivan Nechui-Levytskyi: postat i tvorchist». Cherkasy, 2008. P. 290-301.
2. Bakhtyn, M. M. The forms of time and in the chronotope in the novel. // Bakhtyn M. M. Voprosy literatyry i estetiki. M.: Khudozh. lyt., 1975. P. 234-407.
3. Etkynd, A. Internal colonization. Imperial experience of Russia. / Aleksandr Etkynd; avtoryz. per. V. Makarova. M.: Novoe lyteraturnoe obozrenye, 2013. 448 p.
4. Yefremov, Sergij. Favorites: Articles. Scientific Intelligence. Monographs / Sergij Yefremov. Ky`yiv: Naukova dumka, 2002. 760 s.
5. Zborovska, N. Ukrainian world in Nechui-Levytskyi`s heritage: gender approach / Zborovska N. // Ukrainska mova i literatura v serednikh shkolakh, himnaziiah, litseiakh ta kolehiumakh. 2000. N 5. P. 54-66.
6. Ivanchenko R. H. Ivan Nechui-Levytskyi: The story of life and heritage / R. H. Ivanchenko. K.: Dnipro, 1980. 147p.
7. Krutikova, N. Ie. I. P. Nechui-Levytskyi`s heritage: Articles and materials / N. Ie. Krutikova. K.: Naukova dumka, 1961. 248 p.
8. Mishchuk, R. P. The singer of the national soul. To 150 of I. Nechui-Levytskyi born / R. P. Mishchuk. K.: Tov. «Znannia» URSS, 1987. 49 p.
9. Nechui-Levytskyi, I. P. Tvory: v 2 t. T. 1: Stories and tails. The play / I. P. Nechui-Levytskyi; [uporiadkuv. i prym. V. Ia. Pypchenko; red. V. A. Zipa]. Kyiv: Naukova dumka, 1985. 640 p.; T. 2: Stories and tails / I. P.Nechui-Levytskyi; [uporiadkuv. i prym. N. O. Vyshnevska; red. N. Ie. Krutikova]. Kyiv: Naukova dumka, 1986. 638 p.
10. Nechui-Levytskyi, I. P. Worldview of Ukrainian people. Sketch of Ukrainian mythology / I. P. Nechui-Levytskyi. Kyiv: Oberehy, 2003. 143 p.
11. Omelchenko, V. I. Painter of the word. To 130 years of I. Nechui-Levytskyi born / V. I. Omelchenko. K.: Tov. «Znannia» URSS, 1968. 48 p.
12. Pokhodzilo, M. U. Ivan Nechui-Levytskyi: Literature portrait. / M. U. Pokhodzilo; 2.vyd. pererob. i dop. K.: Dnipro, 1966. 128 p.
13. Prykhodko, I. F. Ukrainian idea in I. Nechui-Levytskyi`s heritage / I. F. Prykhodko. – Lviv: Kameniar, 1998. – 70 p.
14. Taranenko, Mykola Afanasovych. I. P. Nechui-Levytskyi: seminars / M. A. Taranenko; za red.: N. I. Zhuk. Kyiv: Vyshcha shkola, 1984. 183 p.
15. Vlasenko, V. O. I. P. Nechui-Levytskyi art mastery / V. O. Vlasenko. Kyiv: Radianska shkola, 1969. 184 p.
16. Chervak, B. The picture of hetman Mazepa in Ukrainian literature / B. Chervak; [Red. Ivanyshyn V.]. Drohobych: Vidrozhennia, B. r. 70 p.

Idyllic space of rustic discourse in the prose of Ivan Semyonovich Nechuy-Levitsky

T.V.Lopushan

The article is devoted to the study of the peculiarities of the construction of the rustic discourse in Ivan Semenovich Nechui-Levytskyi`s heritage in the context of the development of the peasant topic and problems in Ukrainian literature of the second half of the 19th and early 20th centuries. Specific features of the formation and transformation of the author`s approach to the creation of a rustic discourse are analyzed on the basis of the writer`s artistic and journalistic texts, in which the stated problem was particularly articulated.

I. S. Nechui-Levytskyi`s art texts testify to the writer`s aspiration to find the idyllic Ukrainian world, which is depicted as «golden» peasant past, in that image the main elements in terms of content and formality are the continuity of traditions, ethnographicism, folklore poetry, the ideas of utopian socialism, individualism and anarchism as a way of self-organization of Ukrainian social life.

Key words: Nechui-Levytskyi, discourse, rustic, peasantry, tradition, idyll, national.

Идиллическое пространство рустикального дискурса в прозе Ивана Семеновича Нечуй-Левицкого

Т. В. Лопушан

Статья посвящена исследованию особенностей проявления рустикального дискурса в творчестве Ивана Семеновича Нечуй-Левицкого в контексте развития крестьянской тематики и проблематики в украинской литературе второй половины XIX - начала XX века. Специфические черты становления и трансформации авторского подхода к созданию рустикального дискурса анализируются на основе художественных и публицистических текстов писателя, в которых особенно отчетливо артикулирована заявленная проблема.

Художественные тексты И. С. Нечуй-Левицкого свидетельствуют о стремлении писателя к поиску идиллического украинского мира, который трактуется им как «золотая эпоха» крестьянства, в изображении которой главными элементами в плане содержательном и формальном является преемственность традиции, этнографизм, использование фольклорной поэтики, идеи утопического социализма, индивидуализма и анархизма, как методы самоорганизации украинской общественной жизни.

Ключевые слова: Нечуй-Левицкий, дискурс, рустикальный, крестьянство, традиция, идиллия, национальный.